

Ks. Tadeusz Matras

III KONGRES TEOLOGÓW POLSKICH

14—16 września 1976 r. w prastarym, mogiłskim opactwie OO. Cystersów w Krakowie obradował III Kongres Teologów Polskich. Komisja Episkopatu d/s Nauki Katolickiej zleciła organizację niniejszego Kongresu ośrodkowi teologów krakowskich. Problematyka obrad skoncentrowała uwagę uczestników wokół zagadnienia *Teologia — nauką o Bogu*.

Kongres pragnął znaleźć i sformułować odpowiedź na dwa zasadnicze pytania nurtujące współczesnego człowieka:

1. czy można dzisiaj, z punktu widzenia współczesnej metodologii nauk, mówić o teologii jako nauce — a jeśli tak, to w jakim sensie Bóg stanowi przedmiot tej nauki?
2. w jakim kierunku idzie rozwój współczesnej teologii jako nauki, zwłaszcza po Soborze Watykańskim II? Skoro do istoty teologii należy po-trzeba mówienia o Bogu, wobec tego jak trzeba ukazać Boga współ-czesnemu człowiekowi, aby należycie poznał Go, uwierzył w Niego i żył Nim?

Nie bez wymownego znaczenia, Kongres obradował w murach opactwa OO. Cystersów w Krakowie, centrum Nowej Huty. Jak podkreślił ks. kard. K. Wojtyła w przemówieniu wprowadzającym, symbolizuje to „wymownie istotną więź między *nova et vetera* i wyraża zdecydowaną wolę, że teologia polska chce być obecna w samym centrum nowego życia i jego problemów”.

Kongres zainaugurowano Mszą św. koncelebrowaną w mogiłskiej bazylice, której przewodniczył Metropolita Krakowski, przewodniczący Komisji Episkopatu d/s Nauki Katolickiej. W wygłoszonej homilii zaznaczył, że obecne zgromadzenie teologów naszego kraju posiada charakter pielgrzymki do Ukrzyżowanego Chrystusa, pierwszej tego rodzaju w historii mogiłskiego opactwa.

Obrady Kongresu trwały trzy dni. Codziennie rozpoczynały się liturgią sprawowania Eucharystii, gromadzącą uczestników lub ich przedstawicieli wokół ołtarza w miejscach tak bardzo związanych z nauką teologiczną i jej rozwojem w Krakowie i w Polsce: w bazylice p. w. Podwyższenia Krzyża Św. w mogiłskim opactwie, przy grobie profesora Krakowskiej Wszechnicy św. Jana Kantego w kolegiacie św. Anny oraz na Wawelu przy grobach: św. Stanisława Biskupa i błog. królowej Jadwigi — fundatorki Wydziału Teologicznego w krakowskim uniwersytecie. Liturgii w Mogile i na Wawelu przewodniczył ks. kard. K. Wojtyła — metropolita krakowski, a przy grobie świętego Profesora ks. bp Marian Rechowicz.

Kongres obradował na zebraniach plenarnych i sekcyjnych. Posiedzenia sekcji poszczególnych dyscyplin teologicznych (19 sekcji) odbywały się w godzinach popołudniowych. Sekcje podjęły ogólny temat kongresowy analizując go na płaszczyźnie własnej specjalizacji.

W ramach posiedzeń plenarnych zostały wygłoszone następujące referaty:

a) w pierwszym dniu obrad: ks. prof. dr hab. Stanisław Kamiński (Lublin — KUL): *Epistemologiczno-metodologiczne uwagi o teologii*, ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel (Kraków): *Hermeneutyczny aspekt teologii biblijnej*, ks. doc. dr hab. Józef Kudasiwicz (Lublin — KUL): *Biblijne podstawy teologii*.

Problematyka w tym dniu objęła zagadnienie poznania teologicznego i jego metod oraz Objawienia jako źródła teologii. Zgodnie z postulatami Soboru Watykańskiego II, zmierzającymi do ustawienia Biblii jako pozycji wyjściowej prowadzonych badań, zwrócono uwagę na potrzebę wypracowania współczesnej metody teologii biblijnej, badającej dane Objawienia, które stanowią punkt wyjścia dla wszystkich poszukiwań teologicznych.

b) w drugim dniu: ks. dr Stanisław Napierała (Poznań): *Elementy teorii pluralizmu teologicznego*, ks. dr Bogusław Inlender (Warszawa): *Magisterium w strukturze teologii katolickiej* oraz jako dwugłos ks. prof. dr hab. Marian Jaworski (Kraków): *Współczesne formy negacji teologii naturalnej*, ks. doc. dr hab. Edmund Morawiec CSSR (Warszawa — ATK): *Możliwość teologii naturalnej dzisiaj*.

W kręgu wysuniętych zagadnień ukazano podstawy doktrynalne pluralizmu realistycznego oraz kryteria określające jego zakres. Analizując problem wiary i jej relacji do Objawienia, wskazano na znaczenie religijnego autorytetu trwającego w Kościele jako wspólnoty wiary. W wypowiedziach dwugłosu omawiano problem możliwości istnienia teologii naturalnej, czyli nauki o Bogu uprawianej niezależnie od Pisma św.

c) w trzecim dniu: ks. doc. dr hab. Zdzisław Chlewiński (Lublin — KUL): *Psychologiczne uwarunkowania idei Boga*, ks. prof. dr hab. Józef Majka (Wrocław): *Socjologiczne uwarunkowania idei Boga*.

W ostatnim dniu Kongresu szczegółowo zreferowano hipotezę o wpływie struktury rodzinnej na kształtowanie się obrazu Boga, uwzględniając rolę kształcenia religijnego w rozwoju i dojrzewaniu idei Najwyższego Absolutu, dużo uwagi poświęcając, tzw. emocjonalnym deformacjom tychże idei. Przeanalizowano również zagadnienia socjologizmu religijnego oraz niektóre teorie socjologii religii, zwłaszcza teorie uwarunkowań i sekularyzacji. Ożywione dyskusje po referatach dążyły do uzupełnienia wypowiedzi prelegentów oraz należytego podkreślenia zasadniczych sformułowań.

Na zakończenie Kongresu przewodniczący poszczególnych sekcji specjalistycznych złożyli sprawozdania z przebiegu obrad i nakreślonych planów pracy na przyszłość.

Prace Kongresu podsumował ks. kard. K. Wojtyła — jako przewodniczący Komisji Episkopatu d/s Nauki Katolickiej. Jego zdaniem, Kongres odpowiedział na stawiane sobie pytania odnośnie teologii jako nauki o Bogu we współczesnej rzeczywistości.

Odczytano również treść telegramów wysłanych do Ojca św. Pawła VI, kard. G. M. Garrone — prefekta Kongregacji d/s Wychowania Katolickiego, ks. Prymasa St. Wyszyńskiego, abpa A. Baraniaka i bpa W. Urbana.

*
* *
*

Wśród sekcji specjalistycznych obradujących w czasie Kongresu Teologów Polskich w Krakowie nie zabrakło biblistów, gromadzących się już po raz czternasty w ostatnich czasach, w ramach organizowanych sympozjów i kongresów. Przewodniczący Sekcji ks. prof. dr Stanisław Łach, nestor polskich biblistów, wprowadził zebranych uczestników w prace kongresowe, podkreślając harmonijną współpracę trzech ośrodków naukowych Lublina, Krakowa i Warszawy.

Obradom w pierwszej sesji przewodniczył ks. rektor dr Jan Stępień (Warszawa — ATK). W tym dniu zasadniczy referat wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Grzybek (Kraków): *Obraz Boga w Starym Testamencie*. W formie komunikatów relacje z przeprowadzonych badań złożyli: ks. prof. dr hab. Stanisław Łach (Lublin — KUL): *Charakter teocentryczny Psalmów*, s. dr Emilia Ehrlich OSU (Kraków): *Określenia Boga w I Księdze Psalmów*, ks. doc. dr hab. Jan Łach (Warszawa — ATK): *Idea Boga w Księgach Kronik*, ks. dr Stanisław Stańczyk CSSR (Tuchów): *Teodycea Księgi Syracha*.

W drugim dniu obradom przewodniczył ks. prof. dr Jan Pytel (Poznań). Centrum obrad stał się referat O. prof. dra hab. Augustyna Jankowego OSB (Kraków): *Od Ducha Jahwe do Ducha Parakleta. Proces tworzenia się pneumatologii biblijnej*. Zgłosił także w tym dniu swój głos w komunikatach ks. prof. dr hab. Feliks Gryglewicz (Lublin — KUL): *Postać Boga w czwartej Ewangelii, lecz choroba nie pozwoliła mu wziąć udziału w Kongresie*. Zgodnie zaś z podjętą uchwałą o nie odczytywaniu nadesłanych tekstów w nieobecności autora, powyższy komunikat nie został podany do wiadomości uczestników.

Referaty i komunikaty wygłoszone w czasie kongresowych posiedzeń Sekcji Biblistów zostały opublikowane w niniejszym numerze *Ruchu Biblijnego i Liturgicznego*.

Prelegenci kładli mocny akcent na przedstawienie w Piśmie św. obrazu Boga żywego i ożywiającego łaską i mocą Bożą. Idea takiego Boga — Stwórcy tkwiła od początku w świadomości człowieka, chociaż nie zawsze była należycie wyeksponowana. Dopiero niewola, w jakiej znalazł się Naród Wybrany, zmobilizowała kapłanów do bardzo wyraźnego podkreślenia tej prawdy. Zaznaczano, że już w St. Testamencie istniała pewnego rodzaju jednoznaczność pomiędzy pojęciem Boga żywego a duchowego, ale wyraźne utożsamienie znalazło swe miejsce w Nowym Przymierzu. Znamiennym rysem teologii Starego Testamentu było to, iż niezgłębiony i pełen majestatu Bóg pozostawał zawsze bardzo bliski człowiekowi, który uznawał Go nie tylko stwórcą, królem, sędzią ale przede wszystkim dawcą życia — Ojcem.

Przedstawione wyniki badań biblistów nie wyczerpały w całości przebogatej problematyki obrazu Boga w Piśmie św. Problematyka powyższa jest niezgłębiona i niemożliwa do zbadania w całości tak, jak niezgłębiony i niezbadany pozostaje Bóg, stanowiący jej przedmiot.

Podczas drugiej sesji, w tajnym głosowaniu wybrano nowy zarząd Sekcji Biblistów Polskich w składzie: o. prof. dr hab. Hugolin Langkammer OFM (Lublin) — przewodniczący, ks. prof. dr hab. Jan Stępień (Warszawa) i ks. prof. dr hab. Stanisław Grzybek (Kraków) — zastępcy przewodniczącego, o. prof. dr hab. Augustyn Jankowski OSB (Kraków) — sekretarz, ks. prof. dr hab. Michał Peter (Poznań) — członek zarządu.

Ks. rektor dr Jan Stępień w serdecznych słowach podziękował ks. prof. Stanisławowi Łachowi za dotychczasowe, kilkuletnie kierownictwo Sekcją Biblistów Polskich oraz wielki wkład i troskę o rozwój jej działalności.

Uchwalono też, że następny Kongres Biblistów Polskich odbędzie się 20 września 1977 r. w gościnnych murach klasztoru OO. Franciszkanów na Górze św. Anny.